

Група 2М-1

Основи правознавства

Дата: 27.10.2023

Урок 17-18

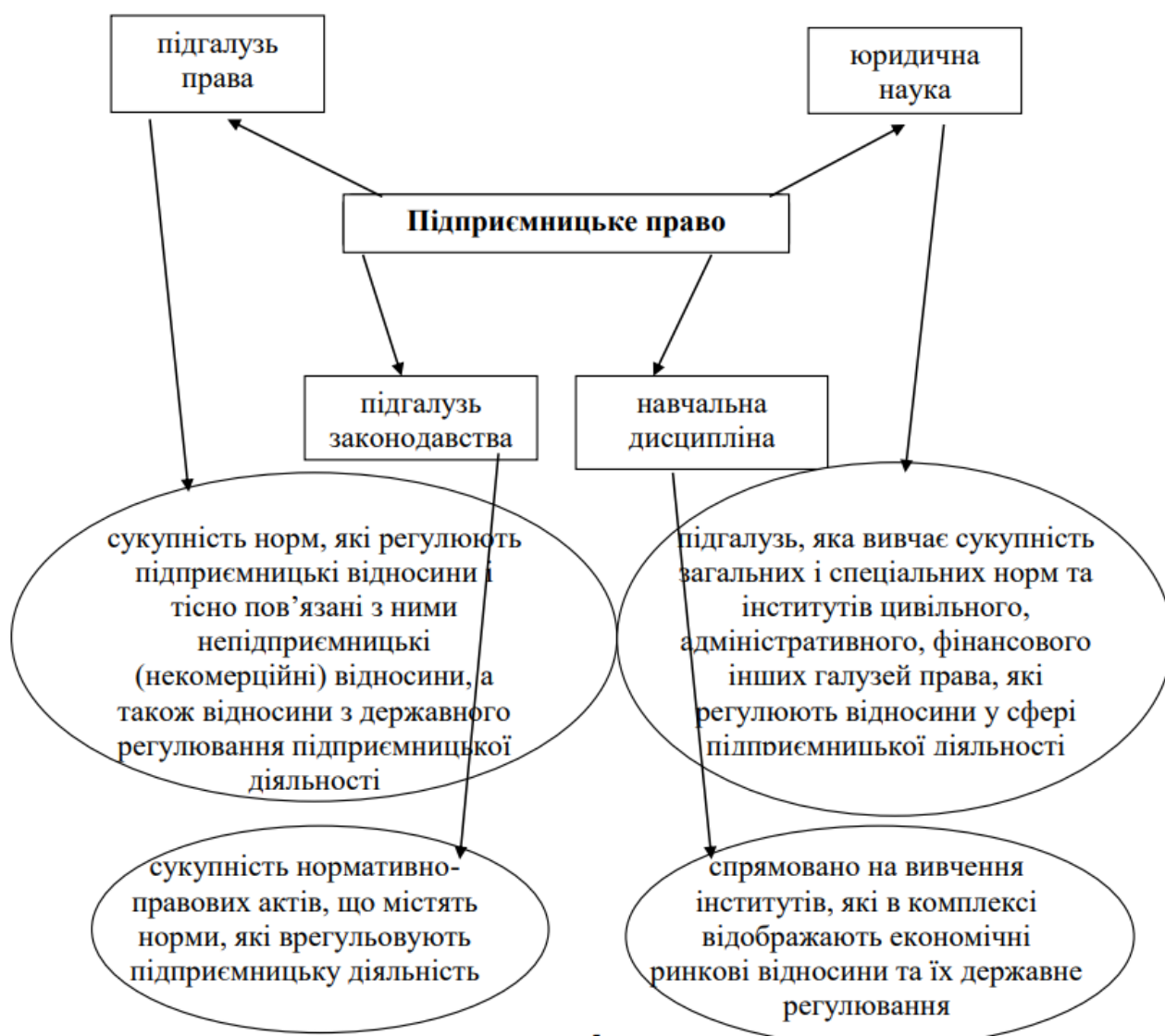
Тема: Поняття, предмет та функції підприємницького права. Метод та система підприємницького права. Поняття підприємницької діяльності, її ознаки та принципи. Види підприємницької діяльності.

Мета: розкрити найважливіші категорії та конструкції підприємницького права й підприємницького законодавства

Матеріали уроків

1. Поняття, предмет та функції підприємницького права

Поняття



5

Предметом правового регулювання підприємницького права є *підприємницька діяльність*, яка відповідно до ст. 42 Господарського кодексу України (далі - ГК України) *визначається як самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.*

Підприємницька діяльність є специфічним видом господарської діяльності, яка здійснюється від імені підприємця, під його майнову відповідальність, на його власний ризик і має на меті отримання прибутку.

Предмет



Функції



2. Метод та система підприємницького права.

Метод підприємницького права як спосіб впливу на відповідні відносини обумовлений специфікою методів тих галузей, норми яких входять до складу цієї комплексної галузі права. Наприклад, майнові відносини, що складаються в процесі здійснення підприємницької діяльності, регулюються нормами

різноманітних галузей права; відповідно й методи регулювання в кожному разі різні. А саме:

- **метод владних приписів** - при плановому розподілі матеріалів і коштів, що переважало при адміністративно-командному управлінні державним сектором (адміністративне право);
- **метод заборони під загрозою покарання** - при злочинних посяганнях на власність (кримінальне право);
- **метод договору** - при безпосередньому провадженні підприємницької діяльності її суб'єктами, які вступають у майнові правовідносини як рівноправні сторони (цивільне право) та ін.

Загалом методом підприємницького права є, переважно, дозвільний метод (для суб'єктів підприємницької діяльності - «дозволено все, що не заборонено законом»; для публічних органів влади - «дозволено те, що встановлено законом»).



Інститути підприємницького права

- інститут суб'єктів підприємницької діяльності;
- інститут договірної права;
- інститут захисту економічної конкуренції;
- інститут регулювання торговельної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- інститут регулювання біржової діяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- інститут регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності
- інші

3. Поняття підприємницької діяльності, її ознаки та принципи.

Ознаками підприємницької діяльності (підприємництва) є наступні:

1. Підприємництво - це самостійна діяльність. Тобто, підприємництво в Україні може здійснюватися в будь-яких організаційних формах, визначених законами України, на вибір підприємця. Фізичні особи також мають можливість зареєструватися як громадяни - суб'єкти підприємницької діяльності і провадити таким чином діяльність без створення організації. Підприємці мають право

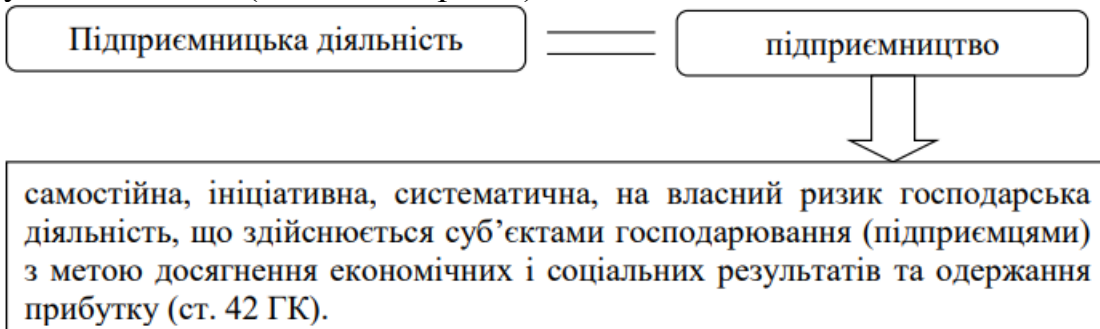
здійснювати самостійно будь-яку діяльність відповідно до потреб ринку, на власний розсуд приймаючи відповідні рішення, що не суперечать законодавству.

2. Підприємництво - ініціативна діяльність. Зайняття підприємницькою діяльністю є добровільним вчинком. Державний орган, посадова особа не можуть примусити до зайняття підприємницькою діяльністю.

3. Підприємництво - це систематична діяльність. Хоча чітких кількісних критеріїв систематичності законодавством не встановлено. Законодавством, наприклад, встановлено, що систематичним вважається продаж вироблених, перероблених та куплених продукції, речей, товарів, який здійснюється більше чотирьох разів протягом календарного року (ст. 1 Декрету Кабінету Міністрів України від 17 березня 1993р. №24-93 «Про податок на промисел»).

4. Підприємництво - це діяльність на власний ризик. Суб'єкт підприємницької діяльності бере на себе як позитивні, так і негативні наслідки підприємницької діяльності. За порушення договірних зобов'язань, кредитно-розрахункової і податкової дисципліни, вимог до якості продукції та інших правил здійснення господарської діяльності підприємство та приватний підприємець самостійно несуть відповідальність, передбачену законодавством України.

5. Підприємництво є господарською діяльністю. Підприємницька діяльність є складовою ширшого за обсягом поняття «господарська діяльність». Під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність (ст. 3 ГК України).



ОЗНАКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
	самостійність – підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом (ст.43 ГК)
	ініціативність – підприємницька діяльність здійснюється внаслідок вільного волевиявлення особи, яка стає за власним вибором суб'єктом підприємницької діяльності
	систематичність (регулярність, постійність) - підприємницька діяльність здійснюється особою постійно, «професійно». Законодавство не містить чіткого критерію, за якого діяльність можна вважати систематичною
	ризикованість – на підприємця покладається тягар передбачення несприятливих наслідків (збитків) та вжиття заходів щодо запобігання та усунення, тобто на суб'єкта підприємницької діяльності покладаються як позитивні, так і негативні наслідки підприємництва

здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності в порядку, встановленому законодавством

мета отримання прибутку та досягнення соціальних і економічних результатів

одна зі складових поняття «господарська діяльність», тобто підприємництво є підвидом господарської діяльності, тому йому в цілому притаманні основні ознаки останньої

Принципи права – керівні положення права, основоположні визначення, що виражають його об'єктивні закономірності, потреби суспільства і визначають суть всієї системи, галузі чи інституту права та мають, у випадку їх нормативного закріплення, загальнообов'язкове значення

ПРИНЦИПИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ст. 44 ГК)

- 1) вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності
- 2) самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону
- 3) вільне наймання підприємцем працівників
- 4) комерційний розрахунок та власний комерційний ризик
- 5) вільне розпорядження прибутком, що залишається в підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом
- 6) самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд

4. Види підприємницької діяльності.

Підприємницька діяльність здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями). Іншими словами, підприємницька діяльність провадиться фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством. Підприємницькою діяльністю можуть займатися як юридичні, так і фізичні особи, які набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності за правилами Закону України від 15 травня 2003 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців».

Внаслідок підприємницької діяльності досягаються економічні й соціальні результати. Серед економічних результатів виділяють утворення конкурентного середовища, насичення ринку товарами і послугами, активізацію міжнародних економічних стосунків.

Шлях ринкової організації економіки є найбільш ефективним і перспективним для досягнення суспільного прогресу. Бізнес дає нові робочі місця, значно стимулює підвищення кваліфікації працівників, їх ініціативу і творчість, загалом сприяє виживанню населення в кризові періоди. Це і є соціальним результатом підприємництва.

Підприємницька діяльність має мету отримання прибутку. Така мета знаходить відображення в установчих документах суб'єкта підприємницької діяльності.

Існують різні критерії для класифікації підприємницької діяльності.

За ознакою предмета діяльності учасників відповідних правовідносин підприємницьку діяльність можна класифікувати на:

Виробничу підприємницьку діяльність, тобто діяльність, у процесі якої виробляється певна продукція.

Невиробничу підприємницьку діяльність:

- діяльність із виконання робіт, надання послуг;
- діяльність із зайняття торгівлею;
- інша невиробнича діяльність, зокрема діяльність на фінансовому ринку.

За ознакою суб'єкта - учасника відповідних правовідносин підприємницька діяльність поділяється на:

Підприємництво без створення юридичної особи (просте). Воно здійснюється фізичними особами, що набули в установленому порядку статусу суб'єкта підприємницької діяльності.

Підприємництво зі створенням юридичної особи (складне).

Залежно від наявності обмежень у зайнятті підприємницькою діяльністю останню можна поділити на:

Вільну підприємницьку діяльність. Для провадження такої діяльності не потрібна згода (дозвіл) держави в особі уповноважених нею органів. Така діяльність провадиться за принципом «дозволено все, що не заборонено законом».

Дозвільну підприємницьку діяльність, провадження якої потребує певної згоди державних органів. Дозвільною є також діяльність, що провадиться з обмеженнями, встановленими законодавством, які, в свою чергу, можна поділити на:

- обмеження, пов'язані з організаційно-правовою формою підприємців;
- обмеження, пов'язані з формою власності суб'єкта підприємництва (наприклад, діяльність, пов'язана з виготовленням і реалізацією військової зброї та боєприпасів до неї, може здійснюватися тільки державними підприємствами та організаціями);
- обмеження, пов'язані з необхідністю придбання ліцензії. Перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, міститься у Законі України від 1 червня 2000 р. «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»;
- обмеження діяльності, пов'язані із необхідністю придбання патенту (види діяльності, що підлягає патентуванню, а також порядок патентування визначається Законом України від 23 березня 1996 р. «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності»).

Питання для самоперевірки

1. Що є предметом підприємницького права?
2. Як розуміти поняття «підприємницьке право»?
3. Як визначають метод підприємницького права?
4. Які є функції підприємницького права та в чому їхня сутність?
5. Що містить система підприємницького права?

Домашнє завдання:

1. Підготувати конспект
2. Дати відповіді на питання для самоперевірки

Для зворотного зв'язку – nataliia_matvieieva@ukr.net